

SECTELE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Vasile ONICOV

Catedra Asistență Socială și Sociologie

This article treats the problem of the place and rule of the new religious sects in contemporary society. The author analyzed specific features of sects, the causes that determined the apparition and evolution, functions and disfunctions of the sects in society.

Alături de credința și practica religioasă, religiozitatea presupune și existența unei comunități, cu o anumită organizare, relații între credincioși, instituții. Credincioșii se integrează în aceste structuri, trăiesc și practică în comun viața religioasă. Ei se adună și se organizează pentru a trăi mai profund viața religioasă, deoarece activitatea în comun, practica în cadrul comunității întărește credința, o orientează, o păstrează mai vie. Cea mai simplă explicație cu privire la rațiunea apariției organizațiilor pornește de la constatarea că prin organizații oamenii pot face lucruri pe care nu le pot face singuri [1].

Principalele tipuri de comunități specifice fenomenului religios sunt bisericile și sectele.

Biserica este o organizație religioasă stabilă care este integrată bine în societate și care pretinde că este singura cale spre adevărul religios. Biserica își asumă răspunderea relației dintre pământesc și divin, garantând mântuirea membrilor săi pe măsura credinței fiecăruia. Se consideră că în afara bisericii nu este mântuire.

O organizație la fel ca biserica este *confesiunea*, care în general este integrată în societate, dar nu pretinde la legitimitate exclusivă pentru sistemul său de credințe. Una dintre caracteristicile unei confesiuni este acceptarea pluralismului. Într-o anumită măsură, confesiunile ar putea fi considerate secte care au ajuns mai mari și s-au adaptat într-o oarecare formă la societate. De exemplu, presbiterianismul este o confesiune calvinistă condusă de bătrâni numiți presbiteri.

Un grup de comunități care au aceeași practică religioasă formează un *cult*, să zicem: cultul ortodox, romano-catolic, greco-catolic, mozaic, musulman, reformat-calvinist, luteran, adventist, baptist etc.

Un loc intermediar între biserică și sectă îl ocupă *denominațiile*, care prezintă o legalizare a unei religii.

Hotarele dintre biserică, sectă și denominație sunt destul de flexibile. Astfel, spre exemplu, protestantismul de la bun început s-a divizat într-o serie de confesiuni autonome: lutheranismul, calvinismul, anglicanismul, iar mai târziu au apărut o mulțime de denominații, secte protestante. Acest proces are loc și în timpul de față, iar sectele precedente s-au transformat în biserici ca: baptistă, metodistă sau adventistă.

Secta (lat. – *secta*) apare ca o mișcare opusă în raport cu o direcție religioasă sau alta.

Uneori se menționează că etimologia cuvântului „sectă” și-a pierdut importanța în definirea acestor comunități. Este adevărat că acum fenomenul sectant pare atât de diversificat și complex, încât nu mai poate fi înțeles doar prin etimologia cuvântului. Totuși, sensurile inițiale oferă anumite sugestii importante pentru explicarea conceptului. În limbile vechi există și alte cuvinte apropiate ca sens care completează înțelegerea acestui concept. Spre exemplu, grecescul „*ereticus*” avea sensul de abatere, rătăcire, alegerea unei alte variante decât cea stabilită sau oficială. Anumite manifestări ale spiritului sectant sunt numite „*erezii*”. În limba română există și cuvântul „*eresuri*”, cu sensul de credințe false, de abatere de la concepțiile comune*.

Cuvântul „*sectă*” a contopit sensuri ale mai multor expresii latine. Spre exemplu, cuvântul „*secare*” înseamnă în latină: a secționa, a tăia. Un alt cuvânt latinesc este „*secedere*”, care înseamnă separarea de ceva, a sta alături. Dintr-o familie mai îndepărtată face parte și cuvântul „*sequi*”, care s-ar traduce prin „a urma”: a urma o doctrină, un profet, un model de viață, anumite principii și reguli etc.

În definițiile actuale se remarcă două tendințe. Prima, din perspectiva și parțial protestantă, accentuează unirea voluntară a membrilor în comparație cu marile biserici tradiționale; în schimb, cea de a doua, fără a neglija aspectul de comunitate, accentuează caracterul desident al acestora, abaterea de la dogmele și practicile marilor religii.

De la o țară la alta regimul sectelor este diferit. În multe țări religiile neoprotestante sunt denumite secte, pe când în alte țări (de exemplu, în Moldova) baptiștii creștini după evanghelie, penticostalii, adventiștii au statute de „cult”, alături de marile culturi tradiționale. Diferă nu numai statutul sectelor, ci și numărul apar-

* D.Cantemir, în *Istoria ieroglifică*, definea erezia ca „stricarea legii, ceea ce deschide o învățătură mincinoasă”.

ținătorilor. Spre exemplu, Biserica lui Isus Hristos, a sfinților din ultimele zile sau „mormonii” sunt considerați în țările europene „sectanți”, pe când în unele state americane reprezintă o religie căreia îi aparțin peste 60% din populație. În cazul dat, pentru America, unde nu există o biserică „națională”, „oficială”, „autorizată”, folosirea noțiunii de sectă pare inadecvată. Sectanții par a fi foarte deosebiți de ceilalți. Oamenii cred că sectanții resping societatea, aderă la credințe bizare, dăunătoare, inutile etc. De aceea, pentru evitarea cuvântului, care include aprecieri negative, se propune folosirea unor termeni mai neutri, cum ar fi: „noile mișcări religioase”, „noile grupuri religioase” ș.a.

Mai mulți sociologi, mai cu seamă britanici (Eilcen Barker, James A.Beckford și Bryan Wilson), au atras atenția asupra apariției, chiar în sânul societăților occidentale, a unor noi grupuri religioase, îndeosebi a celor care se referă la tradiții orientale. Ei preferă să evite termenul „sectă” și să le numească „noi mișcări religioase” [2]. Însă, diversele elemente ale acestei denumiri provoacă o serie de întrebări. Este oare vorba de fenomene cu adevărat noi? De ce le numim mișcări? Țin ele toate de religios? Desigur, trebuie să ne punem aceste întrebări în legătură cu fiecare grup studiat.

Putem utiliza însă fenomenul „noi mișcări religioase” pentru a desemna, la modul general, un ansamblu foarte divers de relații socioreligioase care s-au dezvoltat în ultimele decenii în mai multe societăți, în special în spațiul românesc. Grupuri necunoscute până acum s-au instalat în mod efectiv în peisajul religios occidental, spre exemplu: Biserica scientologică, Soka Gakkai (ceea ce Françoise Champion numește „nebulosa mistică- ezoterică”), meditația transcendențială (MT), Mișcarea de integrare spirituală în absolut (MISA), Hare Krishna, Ananda, Marga, Sahaja Yoga etc.

Aceste noi mișcări sunt adesea extrem de moderne în ceea ce privește organizarea și tehnicile de răspândire. Indivizii sunt mai puțin invitați să adere la un corp de doctrine, ci mai degrabă să experimenteze o formă de înțelepciune care le aduce bunăstare. În aceste mișcări puterea religioasă se exercită în mod subtil, deoarece individul este raportat fără încetare la sine însuși. Este mai puțin o religie de clerici și mai mult o religie de laici. Religia acestor mișcări este orientată spre lumea aceasta. În acest sens ele atestă ordinea socială existentă și se adaptează valorilor dominante, manifestând în același timp o anumită înstrăinare.

Un loc important este acordat exprimării emoțiilor sau, dimpotrivă, stăpânirii raționale a acestora. Aceste mișcări se prezintă adesea ca neexclusive față de religiile existente și admit deci apartenența multiplă. Ele dezvoltă o concepție holistă, încercând să reconcilieze opozițiile clasice dintre individ, societate și cosmos, dintre spiritual și material, acordă o atenție capitală sănătății și, de multe ori, pretind că reprezintă o alternativă terapeutică la medicina străveche.

Fenomenul nu ocolește nici spațiul românesc unde se întâlnesc în prezent toate tipurile de noi mișcări religioase apărute în Occident în anii 1970-1980.

Comunitățile sectare au *caracteristici* proprii atât ca formațiuni religioase, deosebindu-se de celelalte forme de comunitate socială, individualizându-se în comparație cu alte modalități de manifestare a religiozității, separându-se îndeosebi de marile religii și biserici.

Definind sectele, cercetătorii au evidențiat o serie de trăsături caracteristice pentru aceste grupuri sociale:

– *desidența*, abaterea de la situația existentă și promovarea unei noi direcții și orientări. Sectele religioase contestă în primul rând celelalte forme de religiozitate și, mai ales, religia sau biserica „mamă” din care s-au desprins. Spre exemplu, în Moldova, România preoții și ierarhia acestei biserici sunt în centrul atenției critice a sectelor;

– *adeziunea voluntară* a membrilor la sectă. Prin aceasta sectele se deosebesc de bisericile tradiționale în care membrii sunt integrați din copilărie prin botez. Sectele, însă, sunt comunități formate din credincioși care aderă benevol;

– *marea coeziune de grup*. Relațiile de grup sectant sunt dominante în viața membrilor. Totul este subordonat și jertfit sectei: avere, prestigiu, calități fizice și intelectuale etc. Membrii sectei își spun între ei „frați” ca semn de apartenență la familia de credincioși. În raport cu restul societății comunitatea sectantă se delimitează cu severitate. Cei care nu sunt „frați” sunt impuri, necredincioși, nu au acces la mântuire. În unele secte este chiar puternică opinia că relațiile cu ceilalți îi „sporcă” și pe cei curați;

– *tendența de izolare*, de selectare severă a membrilor săi și de ruptură cu restul societății. Pentru păstrarea purității, sectanții încearcă să se izoleze fie teritorial (să zicem, în Rusia în trecut – în Siberia, ținuturile Donului; în Europa – în zonele rurale pe anumite feude). Este practicată însă nu numai izolarea prin îndepărtarea în spațiu, ci și în timp. Multe secte fac efortul de a conserva anumite obișnuințe și tradiții, unele practici

pe care lumea civilizată le-a abandonat: refuză modernismul hainelor, radioul, televizorul, publicațiile, poartă bărbii și păr lung etc.;

– *elitismul* existent și cultivat în cadrul sectelor. Toți membrii sectei se consideră un grup de oameni aleși, superiori, singurii capabili să îndeplinească pe pământ voința lui Dumnezeu. Din această perspectivă, toți ceilalți sunt considerați rătăciți care nu au descoperit calea autentică a mântuirii. Această minoritate exemplară înțelege că are misiunea divină de a salva omenirea și de a asigura viața eternă. Pentru aceasta, ei desfășoară o „lucrare”, își sacrifică viața proprie, deoarece nici un sacrificiu nu este prea mare pentru mântuirea omenirii. După părerea lor, ei au un acces special, suplimentar la divin, vor participa alături de Hristos la judecata celorlalți pământenți, vor depune pentru aceștia, vor interveni să le fie diminuată pedeapsa divină. Dar și pe pământ ei sunt răspunzători de faptele celorlalți. Împovărați cu o asemenea menire ei fac tot posibilul să-i aducă pe toți pe calea „adevărată”.

Fenomenul sectant este în creștere pretutindeni. Religiile pătrunse recent în țara noastră au o rată de creștere a numărului membrilor, sunt foarte dinamice și active. Cele mai multe sunt înregistrate oficial, însă sunt și grupuri care evită înregistrarea legală.

Organizațiile și instituțiile, inclusiv sectele, au de cele mai multe ori o dublă natură. Una este cea specifică relației cu sacrul, de natură religioasă, care este internă acestui fenomen. În același timp, ele trebuie să îndeplinească și anumite activități laice, să răspundă unor solicitări care nu sunt specific religioase, prin care cooperează cu celelalte subsisteme sociale. Ele colaborează cu subsistemele economice, politice, financiar-bancare, de asistență socială ș.a.

Desigur, fiecare religie își exagerează preocupările în legătură cu secta, vorbind puțin despre activitatea lor profană, în legătură cu: resursele materiale, afacerile dubioase etc. Fiecare religie, în special cele recunoscute legal, activează între două dimensiuni: una „vizibilă”, „estetică” și alta mai puțin cunoscută. De aici și suspiciunea că anumite secte se conduc după statute duble.

Organele de drept și siguranța publică urmăresc activitatea „sectară” ca aceasta să rămână în cadrul legalității. Când ele intră în conflict cu legea, nu sunt cercetate pentru credința lor, ci pentru faptele de încălcare a legității. De regulă, în asemenea cazuri sectele protestează, apreciind că astfel este încălcată libertatea religioasă, dreptul omului și al cetățeanului. În anumite țări, unele secte sunt interzise prin hotărâri judecătorești sau legi generale. Se recomandă, însă, cel mai adesea, nu interzicerea, ci integrarea lor în sistemul social-politic, supravegherea activității „nedezvăluite”, dar mai ales o cât mai bună cunoaștere și o cât mai mare „transparență”. Legile „antisectă” i-ar afecta în primul rând pe membrii de bună-credință.

Frecvente sunt protestele îndreptate împotriva sectelor din partea familiilor și a societăților pentru protejarea familiei, deoarece sectele manifestă predilecție pentru atragerea copiilor și tineretului, care, prin curiozitatea lor, sunt mai ușor de atras și integrat.

În fostele țări comuniste, regimurile de dictatură țineau fenomenul religios sub control sever. Erau acceptate legal cultele și bisericile cu un număr mare de credincioși, dar și acestea erau supravegheate și mereu restrânse, în speranța „dispariției lor treptate”. Sectele și alte asociații religioase erau interzise și obligate să activeze clandestin, deși unele aveau un număr mare de credincioși.

Inițial, și cel mai adesea, sectele au fost studiate de teologi, în primul rând de cei creștini (Irinem, Tertullian și alții). Teologii cultivă ideea că sectele sunt opera unui șef carismatic, a unui profet. Profeții însă au fost întotdeauna dușmanii preoților. Preoții se consideră singurii iluminați, ei dețin monopolul accesului la supra-natural. Profeții sectanți și adepții lor sunt oamenii diavolului, ai răului. De aceea, ei trebuie condamnați și înlăturați. Deci, prima reacție față de secte era aceea de a le condamna și înlătura. Pentru biserică secta era un pericol, iar pentru societate – o disfuncție. „Conceptia sectară este pseudofilosofică, antibiblică: ea creează o anumită „ideologie” religioasă, care se adaptează, se asociază sau se războiește cu unele societăți. De aceea, secta este periculoasă din toate punctele de vedere, dar, mai ales, din punct de vedere moral, căutând să producă dezordine, dezmăț, nesupunere, ea încurajează lenea, practică prozelitismul, se opune apărării dreptății și tolerează violența, crima „religioasă” [3].

Perceperea actuală a sectelor promovează o atitudine de toleranță și de acceptare a lor de către marile religii. Treptat, în prim-plan apare interesul pentru înțelegerea mediului specific de viață al acestora.

Preocupările științifice în legătură cu fenomenul sectant au încercat să răspundă și la întrebarea dacă sectele sunt acuzate, urmărite și, uneori, interzise; pentru ce prosperă totuși?

Desigur, ar fi greu de înțeles existența sectelor, dacă ele ar prezenta numai o latură negativă și rea a vieții sociale și religioase. În realitate, sectele se instalează acolo unde există anumite solicitări cărora nu le răspund

sau nu le pot răspunde alți factori sociali sau religioși. O analiză științifică a fenomenului sectant presupune studierea sectelor atât ca elemente disfuncționale, care stânjesc integrarea și desfășurarea normală a activității sociale, cât și ca factori funcționali care contribuie la accelerarea unor procese, oferă soluții unor activități ale altor organisme, care sunt depășite și ineficiente. Mulți cercetători au încercat să sintetizeze aspectele pozitive și negative din viața sectelor pentru a răspunde, mai ales, la întrebarea: ce oferă sectele? Alain Woadrow arată că noului membru secta îi oferă prietenie, noutate, siguranță, răspunsuri clare și simple la problemele fundamentale în legătură cu principalele probleme ale vieții, speranța paradisiului, garanția mântuirii.

Spre secte se îndreaptă nu numai cei nemulțumiți religios, ci și grupuri din categorii și domenii foarte variate ale vieții sociale: unii insatisfăcuți religios, alții trăiesc o viață spirituală săracă, au avut eșecuri profesionale, au rămas fără relații de prietenie, resimt insuficiența materială etc. Unele categorii de oameni sunt considerați a fi predispuși pentru sectantism: copiii, tineretul, migranții, bătrânii, cei nerealizați (profesional, afectiv, sexual) etc. Fiecare sectă are un registru de oferte mult mai bogat decât restul societății sau vechile biserici.

Bisericile mari tradiționale și societatea modernă, cu ritmul său accelerat, scapă din vedere un element esențial: personalitatea umană. Omul este tratat ca un sistem de relații, de drepturi și îndatoriri. Toate acestea interesează și sunt utile pentru societate, dar omul ca individualitate este pierdut din vedere, uitat, neglijat, constrâns. Sectele își concentrează atenția asupra personalității umane, îl revaluează pe om, se preocupă de el ca individ. În legătură cu individul, lumea este caracterizată ca o lume rece, indiferentă, ostilă, viciată de conflicte, violență, războaie, nesiguranță. Bisericile vechi sunt cuprinse de aceleași maladii: sunt indiferente în legătură cu credincioșii. Credincioșii sunt neliniștiți, ei sunt amenințați, nesiguri de viitor. Secta oferă în aceste condiții o nouă direcție spirituală unitară și inedită, promovată de șeful charismatic. Sectele vin cu speranțe și idei noi.

Însă, unele secte au și roluri sociale nedorite, motiv pentru care sunt urmărite și condamnate în multe țări. În rândul lor se află cele care profită de naivitatea și buna-credință a unor persoane nevoiașe, cu mai puțin discernământ, nepregătire să se apere. Ele abuzează de copii, handicapați, bătrâni, orfani, folosindu-le uneori chiar infirmitățile (defectele, slăbiciunea morală) pentru impresionarea trecătorilor și adunarea bunurilor. Prostituirea membrilor este predicată sub diferite pretexte în secte. Libertinajul sexual din unele comunități sectare, imoralitatea și abuzurile sexuale ale liderilor sectelor au adus aceste grupuri nu numai în atenția poliției și a tribunalelor, ci uneori chiar în preajma linsajului.

Disfuncția socială cea mai frecvent discutată, caracteristică tuturor sectelor, este fanatizarea credincioșilor ce poate ajunge până la alienarea morală și psihică a membrilor. O consecință a exagerării sentimentelor vieții religioase este degradarea relațiilor sectei și a sectanților cu restul societății. În viața lor toate celelalte activități și relații sunt subordonate preocupărilor religioase.

Cauzele esențiale ale existenței și răspândirii sectelor se identifică în mare parte cu sistemul causal al întregii religiozități, însă o importanță deosebită în explicația sectelor o au cauzele specifice manifestării fiecăreia în parte.

Sectele sunt o consecință și o manifestare într-un anumit domeniu, cel religios, a unor procese sociale obiective. Blocarea sectantismului presupune, deci, înlăturarea acestor procese sau a unor consecințe care le determină. În ce privește însă procesele respective, acestea au un caracter obiectiv și necesar, sectele apărând ca o componentă inevitabilă a unor perioade istorice. Ele sunt rezultatul, dar și răspunsul, pentru anumite cerințe sociale și corespund unor trebuințe.

Putem observa că există mai multe cauze ale apariției și proliferării sectelor, și anume: cauze religioase, istorice, sociale, culturale, patologice, psihice, ideologice și chiar politice. Cu toate că de-a lungul timpului cauzele apariției sectelor au variat de la o epocă la alta, „au rămas și în zilele noastre aceiași...proroci mincinoși, lupi în piele de oaie, lupi crânceni, învățători galeși, cu un cuvânt – antihriști (Ioan XV, 18-25). Ei nu-l au pe Hristos ca Mântuitor, ci ca un profesor, ca motiv religios, iar „cuvântările” înșelătoare le țin cu scopul de a câștiga” [4].

Ne vom opri asupra unora dintre cauzele apariției sectelor.

Din punctul de vedere al Bisericii, drept **cauze religioase** servesc:

1) forța demonică care se manifestă prin înfățișarea satanei ca „înger de lumină, care ispitește pe unii pentru ca să aprindă trufia minții și încălcarea adevărului. Slujitorii săi pot lua masca evlaviei, platoșa falsei smerenii. Diferite ipostaze ale satanei sunt îngăduite de Dumnezeu pentru încercarea multora;

2) falsele noutăți și „credința originală” care duc la înșelarea multora fără discernământ și la întemeiere de secte. Sunt foarte mulți credincioși ademeniți de „noutăți” în domeniul credinței și din această cauză sec-

tele pătrund la început cu potolirea curiozității și apoi oferă celui interesat datele și sursele noutăților. De asemenea, comentariile și pronosticurile asupra unor fenomene naturale (cutremure, eclipse, inundații, comete și căderi de stele, cataclisme etc.) atrag neștiutorii și măresc grupurile sectare. Calculele advente, ce nu lipsesc din nici o sectă, grupare arhaică sau organizație religioasă violentă, măresc interesul celor slabi în credință pentru „noutăți” și calcule în religie;

3) dorința de a fi conducător, lider religios fără a-și verifica vocația și capacitatea. Aceasta conduce pe mulți la rătăcirii sau la părăsirea adevărului;

4) stabilirea și dezarmarea imaginii credinței. Mulți credincioși care cred pentru unele interese sau care au o credință tradițională, supusă, nu au cultivat sentimentul evlaviei-iubire în Hristos – deci, sunt slabe în înger, nu pot să-și justifice credința și cad victime „vanzătorilor de iluzii”;

5) bibliile confesionale sau extrase din acestea (profețiile din epoca exilică – în special, Daniil și datele din Apocalipsă cu traduceri adecvate) oferite curioșilor, în dese cazuri influențează cugetele unora și aceștia încep a frecventa „casa” de adunări;

6) pocăința cea adevărată propagandată de sectări. „Noutatea” pocăinței constă din acea acuzație adusă Bisericii strămoșești că este neschimbată, rigidă, plină de practici depășite, este susținută de preoți interesați, nu mai este la modă, nu-l lasă pe credincios liber; aceasta este practicată de bătrâni neștiutori și depășiți. Pocăința, spun ei, este a timpului, a tineretului, liberă și descătușată de canoanele vechi. Pentru pocăința cea adevărată trebuie înlăturate toate obiceiurile și tradițiile, întreg cultul vechi și îmbrățișate noutățile „fraților” de pretutindeni.

Printre **cauzele sociale** ale apariției și proliferării sectelor vom menționa:

1) dorința de câștig și tendința de îmbogățire este o cauză socială de prim ordin, deoarece mulți părăsesc adevărul pentru a se face „profeți”, pleacă de la muncă pentru a intra în legătură cu sectarii;

2) nerespectarea demnității omului duce la fenomenul sectar și anarhic;

3) contrastul între lux și sărăcie, îmbogățirea slujitorilor sau nerespectarea bunurilor comunității duce la contestări și nemulțumiri;

4) lipsa măsurilor din partea autorității bisericești în cazurile nemulțumirii din partea credincioșilor;

5) confuzia între comunitatea bisericească și societate la fel este un mare pericol, derutându-i pe mulți și acceptând „noul” sector.

Viciile și păcatele de tot felul ale slujitorilor și credincioșilor constituie (drept **cauze morale**) un mediu prielnic de pătrundere și apariție de secte. Printre aceste cauze putem evidenția:

1) destrăbălarea în toate privințele duce pe unii la revoltă, pe alții la părăsirea comunității bisericești spre a-și crea medii favorabile;

2) slăbirea vieții de familie. Căsătoriile mixte (de diferite credințe) sunt astăzi inevitabile, însă odată cu ele se distruge o serie de datini, devenind evidentă slăbirea familiei, ceea ce poate determina, în unele situații, formarea de grupuri anarhice și organizații violente. Unele căsătorii mixte sunt făcute nu din îndemn firesc și din înțelegere sufletească, ci, mai degrabă, din niște aranjamente în vederea unui scop prozelit și sectar. În unele cazuri, aceste căsătorii sunt făcute și pentru a părăsi țara sub pretextul că unul din parteneri este chemat de frați, iar cel care și-a părăsit credința și neamul pleacă în necunoscut. Acolo „fratele are și alte surori, iar româncea și-a pierdut odată cu credința strămoșească și patria părintească”. Alte căsătorii au și alt caracter: „frații” oferă locuință acelor fiice ale Babilonului, care își caută fericirea în afara muncii cinstite și familiei curate.

În ultimul timp căsătoriile mixte au devenit o adevărată paradă a modei și o renunțare la tradițiile de veacuri ale poporului nostru. „Frații” impresionează prin cadouri și copleșesc prin tactica primirii în comunitate. Neoficiindu-se logodna, jurământul păstrării tainei cununiei nu mai are loc, responsabilitatea continuării familiale nu se mai pune. Și iată că mulți tineri, mai ales cei destrăbălați și necontrolați de părinți, găsesc refugiu în comunitățile sau grupurile sectare. Unele secte sunt mai rigide, altele recomandă căsătoriile de probă pentru rezolvarea unor probleme sociale – buletin, serviciu, transfer etc. sau, mai grav, practică incestul și prostituția ca acte de cult;

3) lipsa de evlavie și slăbirea moralității unor slujitori naște îndoiala și ruperea din comunitate. Pătrunderea sectelor și răspândirea lor are loc și din cauza smintelelor ce vin de la unii slujitori, familia, rudele lor, colaboratorii apropiați, precum și din cauza toleranței viciilor. A tolera și a justifica aceste vicii (alcoolismul, tabagismul, desfrâul, jocurile de noroc, pasiunile necontrolate, vorbele murdare etc.– „slăbiciuni omenești”) înseamnă nu numai atragerea sectelor, sminteală și compromis, ci și un pericol al moralității publice. Preotul

fără consimțământ, plin de vicii, este obiectul sectelor. Preotul bețiv, leneș, care folosește vorbe urâte, desfrânat, este un element-cheie al pătrunderii sectelor și al zdruncinării spiritului de unitate spirituală a credincioșilor. Preotul lipsit de viață curată nu are nici o autoritate în fața credincioșilor săi. Dacă credincioșii mai tolerează slaba pregătire a preotului, asupra moralității lui ei sunt neiertători. Unii credincioși caută în acest caz un refugiu în casele de adunare.

Dacă preoții nevrednici sunt lăsați în voia lor, atunci și sectanții mișună. Se cere ca preoții să fie exemplul de moralitate, slujire, vocație și patriotism. Ca exemplu ar putea fi pentru credincioșii lor preoții arghirofilii (lacomi), bețivi, fumători, îndoielnici în ale slujirii, compromiși în a face dreptate, îngâmfați, lipsiți de orientare socială, sub nivelul cultural-teologic nepunctual, fără dragoste de aproapele, lipsiți de simțul dragostei. Însă, fenomenul sectar pretinde teren în funcție de neglijență sau lipsă de responsabilitate a preotului. Nepăsarea preotului slujitor atrage apariția și răspândirea sectelor: creștinul părăsește comunitatea, în dese cazuri, fiindcă nu mai găsește răspuns credinței sale.

De asemenea, prăpastia dintre vorbele și faptele unor slujitori duce la contestări, reținere, îndoieli și la părăsirea Bisericii;

4) evlavie fariseică, fățarnicia în actele de cult, manifestările teatrale și exagerarea duc la pierderea credincioșilor care caută un model de preot. Exagerarea unor momente liturgice produce de asemenea tulburare.

5) lipsa de orientare a preotului sau absența tactului pastoral în raport cu credincioșii duc la conflicte, la izolare și chiar la spargerea unității parohiale;

6) lăcomia sub toate aspectele este la fel o sursă a izbucnirii sectelor. Această cauză provoacă mari neplăceri credincioșilor. Însuși Iuda Iscarioteanul și-a pierdut apostolatul din cauza banilor. Într-adevăr, goana după bani este obârșia tuturor relelor, chiar și „căderea din credință”. Această tragică și permanentă constatare este, în același timp, piatra de sminteală pentru mulți credincioși. De aceea, ei părăsesc parohia și merg la sectari.

Cauze culturale. De-a lungul veacurilor, mediile de ignoranți au cultivat superstiții și au pregătit calea sectelor și ereziilor:

1) lipsa de informare, de pregătire – în orice domeniu, nu numai bisericesc – creează premisele unor secte și erezii;

2) confundarea Evangheliei cu o învățătură omenească duce la erezii, secte, contestări, falsificări;

3) nepăsarea față de concepții greșite creează confuzie, îndoială, izolare și se nasc „învățători mincinoși”;

4) lipsa de cultură generală și teologică la unii slujitori de cult este la fel cauza apariției sectelor;

5) slaba pregătire în domeniul teologic și necunoașterea învățăturii creștine. Sunt cazuri când slujitorii nu sunt la nivelul cultural al vremii, nu cunosc învățătura creștină, din care cauză nu pot răspunde întrebărilor firești ale credincioșilor. Fiind ocolit răspunsul, influența sectară începe a se exercita. Preotul fără pregătire este un „slab profesionist”, un obiect de atac al sectelor. Pus în fața confruntărilor, preotul nepregătit aduce mare necaz credincioșilor, iar aceștia, din lipsă de cunoaștere, ușor sunt atrași în secte.

Cauze psihomaladive:

1) răutatea sau perversitatea, adică înclinarea spre rău, patima de a o poseda prin toate mijloacele, inclusiv cele de intimidare și violență, constituie o cauză a apariției sectelor (Matei XXIII, 15);

2) gândurile urâte, faptele necugetate, fuga de comunitate, ura față de aproapele, precum și fuga de responsabilitatea personală, familială și socială, care, necontrolate la timp, împing pe unii la învățături greșite (Matei, XV, 19);

3) bolile incurabile: disperarea, schizofrenia sub toate aspectele, demența (nebunia), handicapării, obsedații, narcomanii, maniaco-depresivii, drogații-alcoolici, tabagicii etc. își găsesc refugiu în secte și în grupuri anarhice.

Sectele își intensifică activitatea în perioadele de tranziție, de instabilitate socială, deoarece în acest timp vechile structuri și instituții se destramă, se manifestă insuficiența organizatorică și ineficiența reglementărilor legislative. Își fac loc în toate domeniile liberului arbitru, subiectivismul, intoleranța.

Multe cauze se datorează fluxului social continuu. Astăzi este o necesitate mișcarea populației de la sat la oraș, și invers. Odată cu fluxul populației crește și comunicarea între oameni; informațiile de toate categoriile, inclusiv ideile religioase, măresc interesul pentru contacte în diferite domenii. Noile condiții de viață, fabricile și uzinele noi, întreprinderile și schimbul de muncitori – toate duc la contacte mai strânse și mai diversificate între oameni. De asemenea, transferurile fac să circule ideile, să se intensifice legăturile, să se cunoască mai bine oamenii, să se respecte mai mult. Însă, una dintre legături este și rămâne pe calea religioasă. Deci, aceste cauze potentează influența sectelor.

Adeșea sunt considerate cauze ale proliferării sectelor contemporane misionarismul și prozelitismul. Sectele practică intens această activitate. Prozelitismul sectar acționează fie izolat, fie organizat prin metode și mijloace diferite. Unele profesii (cum ar fi cea de pictor, sculptor, arta instrumentală) înlesnesc trecerea în casele de adunare. Aceștia atrag ușor în comunitățile sectare unele persoane oscilante în cele ale credinței ortodoxe și aflate în căutare de câștig cât mai facil. Unii meseriași particulari (croitori, cizmari, fotografi, mecanici, instalatori sanitari, electricieni) își oferă gratuit serviciile pentru a obține binevoiența interlocutorilor.

Restructurările social-economice s-au dovedit a fi nedorite pentru multe categorii sociale, acestea orientându-se spre alte credințe și religii. Atunci tradiția, inclusiv cea religioasă, trece printr-o puternică eroziune. Criza cuprinde nu numai viața economică, ci și morala și sistemul educativ. Familia nu-și mai poate îndeplini rolul social. Mulți autori apreciază că un rol important în proliferarea sectelor îl are criza sistemului de valori. Modernizarea și tranziția implică și un accentuat proces de instabilitate demografică. Vechile comunități, mai ales cele sătești, unde era mai puternică tradiția religioasă, își pierd populația tânără. Dezrădăcinarea și migrarea populației au alimentat instabilitatea religioasă.

Spre secte sunt atrase păturile defavorizate și, mai ales, cele de la periferie, marginalizate. Fenomenul marginalizării este considerat de unii o condiție socială și o cauză a proliferării spiritului sectant.

O înclinație sporită pentru adeziune la o sectă există în perioadele de tranziție ale vieții personale (adolescența, trecerea de la școlarizare la integrarea în serviciu, părăsirea familiei), în cazul unor mari suferințe (boală, pierderi materiale și sufletești, căsătoria cu o persoană din secta respectivă, conflictele cu preotul bisericii, imoralitatea personalului de cult).

Psihologia, mai ales, a difuzat ipoteza că disponibilitatea de a deveni sectant este diferențiată de tipurile de personalitate. Nu orice grup ajunge într-o sectă, pentru aceasta sunt necesare anumite predispoziții personale. Uneori această ipoteză se exagerează, considerându-i pe sectanți schizofrenici, dezzechilibrați intelectual, subdezvoltați psihic ș.a. Aceasta nu e adevărat, deoarece în sectă, ca în oricare comunitate, există oameni cu pregătire intelectuală diferită și care aparțin diverselor tipuri de personalitate.

Membrii sectelor nu sunt o populație clinică, ci sunt oameni normali, doar că există unele personalități care, datorită firii lor, aderă mai ușor la mesajul unei anumite secte. Există, desigur, în secte mulți credincioși care au unele insuficiențe psihice. Însă, motivul aderării lor nu este cel religios, ci faptul că acolo găsesc mai multă afecțiune și siguranță, sunt mai protejați de către „frați”.

În lumea științifică există interes și curiozitate în legătură cu fenomenul sectant. Însă, în sociologie cercetările care studiază sectele sunt puține și aceasta nu numai pentru că sociologia religiei este o ramură științifică tânără care nu a reușit încă să acopere unele aspecte din domeniul său, ci mai ales din cauza dificultăților ce apar în studierea acestui fenomen.

Astăzi se conturează două orientări în cercetarea științifică a fenomenului sectant. Sociologii le analizează mai ales în raport cu alte tipuri de comunități religioase, ca forme specifice de comunitate socială. Al doilea grup de preocupări în legătură cu sectele sunt cele pe care monografia le analizează ca pe niște comunități independente și originale. Aceste cercetări se interesează mai puțin de compararea lor cu alte secte, cu bisericile sau cu alte comunități sociale și analizează modul propriu de viață al acestui organism. Din această perspectivă, pentru sociolog este foarte interesant să studieze sectele „izolate”, în pofida faptului că multe secte sunt desprinse dintr-o religie „mamă”, iar altele sunt comunități originale.

Cercetările monografice reușesc parțial să elimineze și una dintre principalele limite în cercetarea fenomenului religios sectant. Mulți religioși, în căutarea unor explicații mai realiste ale sectelor, au tendința de a reduce viața și activitatea lor la preocupări economice: venituri, bani, ajutor reciproc, șanse în probleme materiale, profesionale etc. În felul acesta, este neglijat elementul esențial: originalitatea experienței religioase pe care sectele o promovează.

Referințe:

1. Vlăsceanu M. Psihosociologia organizațiilor și conducerii. - București, 1993, p.15.
2. Willame Jean-Paul. Sociologia religiilor. - Iași, Institutul European, 2001, p.78.
3. David P.I. Călăuză creștină. - Arad: Editura Episcopiei Aradului, 1987, p.3.
4. Ibidem, p.4.

Prezentat la 17.10.2007